

Hamisítás Elleni Nemzeti Testület

Szellemtulajdon-védelem a gyakorlatban

Óravázlat az I. részhez

Bevezető gondolatok

A szellemi tulajdon védelme nem elvont fogalom, hanem a mindennapjaink része. Nem lehet úgy körülnézni a tanteremben, hogy ne találkozzunk vele mindenhol. Ruha- és cipőmárkák mindenütt, telefonok operációs rendszerrel, a memóriájuk tele zenével, még a padon/füzetben lévő firkákhoz is kapcsolódhat szerzői jog.

Sokszor sérülnek ezek a jogok. A márkás termékeket hamisítják, a zenéket, alkotásokat lemásolják, terjesztik anélkül, hogy a megalkotójuk ehhez hozzájárult volna.

Miért baj ez? Sokszor halljuk ezt a kérdést, amihez általában tetszetős – de valójában téves – indoklás is kapcsolódik: Na és, ha a Nike nem kapja meg a profitját vagy Ed Sheeran a jogdíját? Van nekik elég pénzük, kinek ártok én azzal, ha megosztom a zenéjét vagy megveszem a koppintott cipőt a piacon? Nos, a válasz sokszor meghökkentő: saját magadnak!

***

Az előadás diái meglehetősen informatívak, sokszor önmagukért beszélnek, így ez az óravázlat ötvözi a konkrét mondandókat háttérinformációkkal, magyarázatokkal, így nyújt segítséget a pedagógusnak a felkészülésben.

2. dia

A további diák választ adnak a feltett kérdésekre. Érdemes interaktívvá tenni az előadást.

3-4. dia

Át kell vennünk az alapfogalmakat, ezt nem ússzuk meg. A 4. diával kapcsolatban nem érdemes sokáig boncolgatni a fogalmakat, ez csak azt szemlélteti, hogy sokféle oltalmi forma védheti a szellemi

tulajdont. Nem kell megijedni, nem fogunk mindegyikben elmélyedni. Amennyiben az alapfogalmakkal kapcsolatban további kérdések merülnek fel, javaslom a www.hamisitasellen.hu illetve a www.sztnh.gov.hu oldalakat tanulmányozni a felkészülés során. Minden kérdésre választ kaphatunk ezeken az oldalakon. Az óra megtartása során felmerülhet olyan kérdés, amire az oktatóanyag nem biztos, hogy kész válasszal szolgál, azonban ha az osztály a pedagógus vezetésével együtt találja meg a keresett fogalmat vagy a választ, az olyan tudást fog eredményezni, ami hosszú időn keresztül megmarad a tanulók emlékezetében.

5. dia

Szerzői jog

Interaktív kérdés – Miért nem fair a torrentezés az előadóval szemben? Itt beleképzelhetik magukat egy előadó bőrébe. Érdekes abba az irányba terelni őket, hogy közösen fogalmazzák meg a választ.

6. dia

Kitalálós játék, adagolt információkkal.

7-15. dia

Szerzői jog

Bárki, azonban csak ember lehet szerző. Az állatok, robotok által létrehozott műveket nem védi a szerzői jog. A szerzői jog a mű megalkotásával automatikusan keletkezik, nem kell levédetni sehol. Nagyon fontos, hogy nem függ a mű minőségétől, bármilyen ízléstelen vagy giccses mű lehet szerzői jog által védett. Kevés kivételtől eltekintve (a kivételeket a 10. dia sorolja fel) szinte bármilyen alkotást véd a szerzői jog. Érdekes kérdés a mém. Legkönnyebben talán úgy közelíthető meg, mint internetes folklór.

Önkéntes műnyilvántartás: A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál zárt borítékban benyújtható a mű, gyakorlatilag bármilyen hordozón, pl. papíron, DVD-n, pendrive-on, vagy elektronikus úton, amit a hivatal nyilvántartásba vesz és lepecsétel. Egy későbbi vita esetén az elsőség és a szerzőség így bizonyítható.

A szerzői jogi védelem a szerző életében és halálát követő 70 évig áll fenn a világ legtöbb országában. Ez idő alatt a szerző vagy a leszármazottak engedélye kell a mű felhasználásához vagy átdolgozásához.

Torrent: elsősorban a mű megosztása (hozzáférhetővé tétele) számít büntetendőnek, így a letöltés csak polgári jogsértést valósít meg, de nem büntetendő. A gyakorlatban ugyanakkor a „tisztá” letöltést szinte lehetetlen megoldani, mert a torrent technológiája épp az, hogy aki letölt, az egyben fel is tölt. Van rá lehetőség, hogy a visszatöltést (seedelést) korlátozzuk, de ez jellemzően azzal jár, hogy a torrentfórumok egy idő után kizárnak minket.

Miért töljük le a zenét? Mert tetszik nekünk. Ha ez nem legális forrásból történik, akkor gyakorlatilag ellopjuk, az előadó nem kap utána jogdíjat. Ha nem kap utána jogdíjat, előbb-utóbb nem tud megélni és abbahagyja, nem lesznek további dalok, koncertek. Eltűnik az, amit szívesen hallgatunk.

Ugyanez igaz a szoftverekre is. Egy jól megírt szoftver elkészítéséhez rengeteg idő és energia szükséges. Ha letöltjük vagy feltörjük a kész szoftvert, az alkotó előbb-utóbb nem fejleszt tovább, más munka után néz, mi meg ottmaradunk használható szoftverek nélkül vagy még drágábban jutunk hozzá az eredeti, új szoftverekhez, mert kénytelenek „belekalkulálni” a kalózkodás miatti veszteséget áraikba.

16-17. dia

Szabadalom

A szabadalom gyakorlatilag egy szerződés a társadalom és a feltaláló között. Egy ideig (húsz évig) a feltaláló hasznosíthatja a találmányát. Hogy mi a jó ebben a társadalomnak? Az, hogy a találmány nem marad „titokban”, a bejegyzéssel nyilvánossá válik, így elősegíti a fejlődést: egy korábban áthidalhatatlan technikai probléma megoldásával például újabb kutatások alapjául szolgálhat. A szabadalmazhatóság hármass feltételét a 16. dia sorolja.

18. dia

Használati minta

Ez egy „kis szabadalom”, nem annyira átütő újdonság, mint a szabadalom, inkább egy meglévő dolog továbbfejlesztése, másféle kialakítása védhető ezzel. Az oltalom időtartama 10 év.

19. dia:

Formatervezési minta, vagy ismertebb nevén dizájn. Egy különleges forma, egyedi kialakítás, akár egy új betűtípus. Sokszor találkozunk vele, mégis ritkán tűnik fel. Persze, egy nagyon ötletesen vagy szépen kialakított használati tárgy esetén felmerül bennünk, hogy milyen „dizájnos”, de sokan meglepődnek azon, hogy kevésbé szembeötlő dolgok, mint például egy cipő orra, vagy akár egy jellegzetes üdítős palack is lehet formatervezésiminta-oltalommal védett.

20. dia

Védjegy

Mire való a védjegy? Arra, hogy megkülönböztessen egy terméket vagy szolgáltatást a többi hasonlótól. Egy jó védjegy mögött komoly munka van, ki kell találni, de utána „fel is kell építeni” a márkát. A cél az, hogy az embereknek a védjegyről valami kívánatos dolog jusson eszébe. Érdekes, hogy ez nem feltétlenül mindig a minőség (persze az sem árt). A Volvo-ról mi jut eszünkbe? Biztonság. A Coca-Cola minden reklámjában jókedvet, vidámságot közvetít. Hát a Nike? A lényeg, hogy valami kívánatos dologhoz társítsuk a védjegyet. Ha ez sikerül, akkor van értéke a logónak, akkor él, akkor fogjuk ezeket a termékeket kiválasztani a többi hasonló közül.

De ez még csak a kezdet. Védjegyünket félteni, gondozni kell. A jó minőséghez rengeteg tervezés, ellenőrzés, tesztelés, újabb és újabb mérnöki munka kell. Folyamatos jó minőséggel, megbízható helyen árulva, reklámozva és lelkiismeretes garanciális szolgáltatásokkal tehetjük márkánkat egyre erősebbé.

Ebben okoznak hatalmas károkat a hamisítók, akik hitvány minőségben lekoppintva az árunkat és márkajelzésünket gyakorlatilag lejáratnak minket. Emellett persze a mi jól ismert márkajelzésünk mögé bújva megspórolhatják a tervezési, tesztelési, reklámozási kiadásokat is. Hova tudunk visszavinni egy hamis cipőt, ha rossz a minősége? Ugye? Még a garanciális felelősségvállalást is megspórolják.

Egy védjegy bármi lehet, ami egyrészt alkalmas egyesek áruit vagy szolgáltatásait megkülönböztetni másokétól, másrészt pedig úgy ábrázolható, hogy egyértelműen és pontosan meg lehessen belőle állapítani a védjegyoltalom tárgyát. Álljunk meg itt egy kicsit: Lehet egy dallam védjegy? Hát persze, pl. kottával vagy egy hangfájllal ábrázolható. A jellegzetes MÁV szignál vagy a Family Frost dallama is bejegyzett védjegy például.

21. dia

Milyen a jó védjegy?

Azt már említettük, hogy megkülönböztető erővel kell bírnia. Nem baj, ha könnyen felismerhető, kilóg a többiek közül, lehet szöveges, ábrás vagy akár e kettő együtt, hangjelzés, dallam, rövid videó, hologram stb.

Vannak „beszédese” védjegyek is, ezek megjelenésükben utalnak a termékre vagy szolgáltatásra, ami mögöttük van. Ismersz ilyeneket? (Amazon, Vatera, WWF, Unicef).

22. dia

Szerinted mit hamisítanak? Amint az osztály befejezte az ötletelést, összefoglalható: mindent. Nem csak a luxustermékeket, a kétszáz forintos fogkrémet ugyanúgy.

Következő kérdés: Miért? Egyszerű a válasz (pénzért), de sok minden van mögötte: a hamisítót pont addig érdekli a termék, amíg fizetünk érte. Nem kell, hogy jó legyen, elég, ha hasonlít az eredetire. Nem törődik sem azzal, hogy hasson vagy működjön, sem azzal, hogy ne károsítsa az egészségünket. Csak a pénz érdekli, amit kap érte.

23. dia

Már tudjuk, mindent hamisítanak. Semmi sincs biztonságban, így ti sem lehettek. Lépten-nyomon beleszaladhatunk hamisítványokba az élet bármely területén. Gondoltad volna, hogy a biztonsági címkéket is hamisítják? Pedig ezek pont azért vannak, hogy ne tudják hamisítani a terméket...

24. dia

Ez a kép nem egy eldugott kínai falucskában készült. Ez bizony 2016, Budapest. Ilyen helyeken kotyvasztják a hamis mosószert, ami, ha megveszed, a ruhádon keresztül érintkezik a bőröddel, felszívódik a szervezetedben, emellett a ruhát és a mosógépet is tönkretetheti. Hogy miből kotyvasztják? Ami épp kézre esik, és a végeredmény kb. úgy néz ki, mint az eredeti. A hamisakban lehet útszórósó, maró anyagok, kőolaj, patkányméreg, tinta, rovarirtó, zselatin és még ki tudja, mi...

25. dia

Átkötés a „miért ne vegyünk hamis terméket előadásra”. Itt akár megállhatunk egy szünetre vagy egy kis beszélgetésre a témáról.

Lásd Óravázlat II. rész a Veszélyes és Ciki című előadásanyaghoz